

125 ÉVE SZÜLETETT VESZPRÉMI LILI

(1901. július 21. – 1982. augusztus)

VESZPRÉMI LILI¹

Évek óta ismerem és szeretem kedves, szerény lényét, mosolygós arcát, okos, figyelő tekintetét, fiatalos, minden iránt érdeklődő szellemét. Tudtam, hogy férje kitűnő festőművész volt, hogy fia kiváló csillagász. Gyakran találkoztam vele hangversenyeken, a Zeneművész Szövetségben, a Jeunesses Musicales rendezvényein. Pályája, munkássága azonban ismeretlen volt előttem, önmagáról sohasem beszélt. Most is, hogy közelgő 75. születésnapja ürügyén arra kértem, meséljen életéről, kedvesen bár, de szinte elutasít: „Miért akarták kihúzni az ismeretlenségből?” Pedig van mire emlékeznie.)

– Az Akadémián Senn Irén zongorista-növendéke voltam. Már főiskolai éveim alatt is sokat és örömmel kísértem hegedűsöket, csellistákat, énekeseket a Fodor-zeneiskolában, s szerettem volna hivatásszerűen, hangversenydobogón is folytatni ezt a tevékenységet. Valaki elvitt Rózsavölgyiekhez, de mikor előadtam kérésemet, a válasz egyértelműen *nem* volt. Ki hallott már női jó zongorakísérőről?!

Siklósnál tanultam zeneelméletet, s úgy tűnt, jó érzékem van a szolfézshoz, a zenei formaalkotáshoz és szívesen orgonáltam volna. Abban az időben azonban nő létemre ez is tabu volt. Maradt tehát a tanítás, amit – őszintén megmondom – kicsit keserű kényszernek éreztem.

¹ Wirthmann Julianna írása a Muzsika 1976/7. számában jelent meg.

Megalázó volt számomra a házhoz járás, sírva fakadtam, ha a munkámért járó pénzt boríték nélkül nyomták a markomba. ...Sokkal több örömöm volt a Szekeres-zeneiskolában adott órákból, ahol mindent – zongorát, elméletet, zenetörténetet, sőt még harmonikát is – tanítottam, majd a Förstner-leánynevelő intézetben töltött évekből. Itt bentlakó növendékekkel foglalkoztam, s kiélhettem kísérletező kedvemet. „Ki mit tud?” - szerű zenei versenyeket rendeztünk, különböző összeállítású kamaraegyütteseket szerveztünk – egy szóval nagy kedvvel és rengeteget muzsikáltunk.

A felszabadulás előtti évek legnagyobb, egész életemre szóló és kiható élményét a *Vajda János Társaság*ban való részvételem jelentette. Ez a közösség a két világháború közötti időszak egyik jelentős demokratikus csoportja volt, amely körébe vonta a kor legnevesebb haladó gondolkodású íróit, művészeit. A társaság megalakításakor a felelősségteljes művészi tisztaságot, a meggyőződés becsületes vállalását és az igazság keresését tűzte ki céljául, s olyan kiemelkedő egyéniségek voltak tagjai, mint *Szerb Antal*, *Illyés Gyula*, *Sík Sándor*, *Kárpáti Aurél*, *Tersánszky Józsi Jenő*, *Schöpflin Aladár*, *Szabolcsi Bence*, *Péchy Blanka*, *Závodszy Zoltán* és mások. Irodalmi előadások, lírai előadástestek, hangversenyek, tudományos és művészeti vitasorozatok jelezték a társaság tevékenységét, melynek munkájában én a Szentpál-táncsoprot zongoristakísérőjeként vettem részt.

(A gondosan feliratozott, albumba ragasztott, időtől megfakult képek Kulturális életünk egy nagyszerű, de igen nehéz korszakának értékes dokumentumai. A fényképek szereplőinek egy része ma már irodalom- és zenetörténeti személyiséggé vált, mások ma is élő és alkotó kortársaink, fiatalok, számunkra alig ismert arccal néznek a felvevőgép lencséjébe.)

– A felszabadulás utáni évek nagyszerű, mindent akaró, újrakezdő és lelkes hangulata engem is (mint mindenkit, aki ezt a gyönyörű korszakot átélte) magával ragadott, és bizonyos mértékig megváltoztatta életemet. Ablaktalan, fűtetlen könyvtárakban, síkesztyűben állítottam össze 1946-ban az *Önéletrajz – Írások a zenéről* című kötetet, mely az elsőként megjelent Bartók könyv volt. Erre nagyon büszke vagyok. (Egy későbbi kiadása Demény János bevezetőjével egészült ki.)

Kodály útmutatásai alapján ebben az időben kezdődött zeneoktatásunk gyökeres átalakítása. *Járdányi Pál* és *Szervánszky Endre* kisebb pedagóguscsoportot készített fel az új módszerek alkalmazására, mi pedig jártuk az országot, tanfolyamokat szerveztünk, ismertettük, terjesztettük a zeneoktatás – ma Kodály-módszerként ismert – rendszerét. 1948-ban készítettem el az új

tananyag zongoradarabjaira vonatkozó formai és metodikai útmutatót, mely *Elemzés – értelmezés* címmel látott napvilágot.

A nyelvtanulás megkönnyítése érdekében *Arma Pál* gyűjtéséből francia népdalokból füzetet állítottam össze – *Chantons pour apprendre le Français* volt a címe. Német, orosz és olasz változatát is elkészítettem, ez utóbbiak azonban sajnos mindmáig kiadatlanok maradtak.

A Rádió 1949-ben kért fel, hogy kapcsolódjam be a rádióiskola zenetanításába, melynek adásain 1959-ig nagy szeretettel és lelkesedéssel vettem részt. Közben folyt tovább a zeneoktatási reform, s 1950-ben *Járdányi Pál*, *Szőnyi Erzsébet* és *Halász Kálmán* társaságában újabb útmutatót, a *Szolfézsztanítás kézikönyvét* állítottam össze.

1951-ben nevezték ki a Zeneművészeti Főiskola tanulmányi osztályának élére, s ezzel életemnek ismét egy gyönyörű, izgalmas és nehéz időszaka kezdődött el. Nagyszerű érzés volt látni a sok tehetséges fiataalt. Megtisztelő feladat olyan testületben dolgozni, melyhez *Kodály*, *Zathureczky*, *Bartha*, *Bárdos*, *Weiner*, *Szabó*, *Szabolcsi*, *Kadosa* és a többi kitűnő művésztanár tartozott. (Közben magam is visszavédlettem növendékké: ha csak lehetett, részt vettem a zenetudományi tanszak óráin.)

1956 után új megbízatást kaptam. Előbb országos, majd fővárosi szakfelügyelőként jártam a zeneiskolákat, a zenei munkaközösségeket, s segítettem, ahol tudtam. Ebben az időben érlelődött meg bennem az a gondolat, hogy fel kellene újítani és a zongoristák számára tantárgyként bevezetni a társasmuzsikálás egy csaknem elfeledett formáját, a négykezeset. Így született meg Szávai Magdával közös munkánk, a *Muzsikáljunk együtt* 9 kottafüzete. Ugyancsak Szávai Magdával adtuk közre a *Zongoramuzsika* kezdőknek 2 füzetét, mely 1959 óta 16 (köztük svájci, hollandiai, amerikai, angol és francia) kiadást ért meg.

(*Gyönyörű kiállítású, bájos, tréfás rajzokkal illusztrált kottákat lapozgatunk – a nyomda nívódíjat nyert velük. Valóban kedvet kap a zongorázáshoz, aki kézbe veszi őket.*)

– Utolsó kottakiadványom a *Máthé Miklósné* és *Váczai Károly* közreműködésével a felnőttek számára készült *Zongoraiskola* 2 kötete.

Engem mindig szenvedélyesen érdekelték a régi dolgok, a könyvtárak feldolgozásra váró adatai, a kutatás. Mikor nyugdíjba mentem, végre időm is lett mindehhez. És szerencsém is volt, mert olyan megtisztelő feladatokat kaptam, melyek nemcsak érdeklődési körömmel vágtak egybe, de feldolgozásuk igaz örömet is nyújtott. A zenei lexikon *magyar zongorapedagógiai irodalom*

címszavát állítottam össze, majd a *Zenei nevelés Magyarországon* többször és sok nyelven megjelent kötetének a zongoratanításra vonatkozó fejezetét. Életem talán legnagyobb vállalkozása azonban az a tíz éves munkával megírt és most megjelent könyv, mely a magyar zongoraoktatás történetét az 1698-as soproni kódex első írásos emlékétől napjainkig dolgozza fel.

(Beszélgetés közben dossziékat emel le a könyvespolcra, melyekben példás rendben, gondosan befűzve, témák szerint csoportosítva sorakoznak kéziratok, cikkek, tanulmányai, a megjelent kották, könyvek példányai. Rendszerező, alapos és elmélyült gondolkodásról, átgondolt és megfontolt munkáról tanúskodnak a dokumentumok.)

– Vas Sándortól, Fodor-zeneiskolabeli egyik első tanáromtól kaptam azt az útravalót, mely hallatlanul sokat segített a kiegyensúlyozott, nagyobb csalódásoktól és törésektől mentes élet tudatos kialakításában. Mikor egy növendékhangverseny előtt reszketve vártam a dobogóra lépés pillanatát, azt mondta: „Menj ki, ülj le a zongorához és mutasd meg, mit tudsz. Ne akarj többet nyújtani, mint amire képes vagy, hagyd, hogy valódi értékeid szerint ítéljenek meg.” Megfogadtam a tanácsát és soha nem vállaltam olyan feladatokat, melyek meghaladták volna teljesítőképességem határait.

Viszonylag korán felmértem, hogy kutató típus vagyok, nem alkotó s ennek megfelelően éltem és dolgoztam. Az aktív muzsikálástól azonban nem szakadtam el soha. És a kamarazenélés, a házimuzsikálás, a négykezesezés – sokszor kitűnő, nagyszerű művészekkel, olyanokkal, mint Zatureczky Ede, Ney Tibor, Banda Ede, Ország Tivadar, Pauk György, Göndör Márta vagy Szávai Magda – állandó öröm- és élményforrást jelentett és jelent ma is számomra, melyet semmivel sem cserélnék fel.

A magyar zongorapedagógia történetének feldolgozása után most újra nagy fába vágtam a fejszémet. Bartók Béla több nagy zeneszerző műveit adta közre, s most ezeket hasonlítom össze az Urtext-tel és a korabeli kiadásokkal. Azért rendkívül izgalmas ez a munka, mert segít közelebbről is megismerni, műhelyében tetten érni Bartókot, a pedagógust. De van még egy kísérletem, mely igen sok örömet ad. Unokámat, Editkét tanítom – nem zongorázni, hanem felismerő emlékezetét fejlesztve a zeneművek megértésére.

(Születésnap interjú készült, s bár valóban szívből és őszintén mondom a gratuláló szavakat, egyszerűen nem érzékelem a jubiláns korát. Tudom hány éves, de a szám értelmetlenné, sőt felfoghatatlanná degradálódik, mert valahogy semmi köze nincs Veszprémi Lili energiával és tervekkel teli lényéhez, mely sokkal, de sokkal fiatalabb a személyi igazolvány adatainál. Kívánom, hogy ez még sokáig így is maradjon.) (Wirthmann Julianna)

ZONGORAPEDAGÓGIÁNK NAGY HALOTTJA: VESZPRÉMI LILI²

Tavaly ünnepeltük nyolcvanadik születésnapját. Bensőségesen, meghitten, csöndesen. Ő nem nagyon szerette az ünnepeltetést, s jeles napjait is folytonos munkálkodással töltötte. Most, hogy nyolcvanegyedik születésnapja tájékán (1901. július 21-én született, Tatán) szorgalmasan munkában eltöltött életére pontot tett a halál, kerülnünk kell a nagy szavakat. Az a sokat emlegetett „ércnél maradandóbb emlékmű” bizony itt emelkedik előttünk, szemünk láttára. Könyvek, kiadványok kottás-füzetes sokasága és szakfolyóiratokban megjelent tanulmányok, elemzések, cikkek egész légiója hirdeti életművének kiterjedését.

Veszprémi Lili személyiségében nagyszerű egyensúlyban volt az emberformálás művészete s a kutató szenvedélyes felfedezésvágya. Növendék korától – a kiváló Lenn Irén etikus tartását és technikai tökéletességét idejében elsajátította! – egyformán törekedett a részletekben való elmélyülésre s az összefoglalásra. Bár nagyszerű pianista volt, alkatánál fogva nem vágyott előadói babérokra. A zongora pedagógiájában való önmegvalósítás teljesen kielégítette. Itt aztán mindent latba vetett, hogy modern szellemű, tudományosan megtámasztott rendszert építsen ki gyermek és felnőtt számára. Igyekezett továbblépni a meghaladotton, s anatómiai, fiziológiai és pszichológiai ismereteivel járult hozzá olyan alapvetéshez, amelynek gyümölcse éppen napjainkban érik be a zongorajátszás területén. Mégsem művészképzésre vállalkozott, hanem a zongorazenéhez értő módon közeledő fiatalok szellemének „kicsinosítására”.

Az élet sok posztra állította Veszprémi Lilit, s ő a megbízásokon túl is különösen szíven viselt bizonyos területeket. (Lásd utolsó esztendeinek kiváló cikksorozatát laptársunkban, a Parlandóban, ahol is hatékonyan járult hozzá Beethoven zongoraszonátáinak textus-vizsgálatához a Czerny-, Liszt-, Bartók-, Weiner-kiadások eltérő helyeinek, jelzéseinek gondos összehasonlítása révén.) A cikksorozat az életpálya zárószakaszához tartozik. Előzőleg azonban, a tapasztalatgyűjtés idején vállalta a Postás Zeneiskola igazgatását (1949 –1951), utána Zeneakadémiánkon tanulmányi osztályvezetőként dolgozott (1951–1956), majd a Fővárosi Zeneiskolai Szervezet szakfelügyelőjeként tevékenykedett 1956 és 1961 között. Innen ment nyugdíjba, hogy nyugalmat nem ismerve hatoljon mind mélyebbre szakterületének, a zongorapedagógiának s a zongorapedagógia történetének kimunkálásában.

Hogy három évszázadra visszatekintő ismereteink vannak a magyar zenei nevelés e fontos ágazatáról, jórészt Veszprémi Lilinek s néhány hozzá hasonló

² Muzsika, 1982/9.

buzgalmú zenepedagógusunknak köszönhetjük. Legjelentősebb, összefoglaló jellegű munkája az 1976-ban megjelent alap könyv: *Zongoraoktatásunk története* – ebben párhuzamosan tárgyalja a tananyag és módszer fejlődését. Ezt a summázó rendeltetésű könyve több nekifutás előzte meg, így az *Elemzés-értelmezés* című kiadvány, amely az új tananyag magyar zongoradarabjainak használatba vételét segíti elő (1948), a Zenei nevelés Magyarországot című kollektív kiadványban (szerkesztette Sándor Frigyes, 1964) közzétett, figyelmet felhívó írása: *Új magyar hangszeriskolák, magyar zeneszerzők pedagógiai művei* – mely már a zongorapedagógián túl zeneoktatásunk és kortárs zeneszerzésünk szoros kapcsolatára hívja fel a figyelmet.

Veszprémi Lili hajlott korában sem szakadt e a fiataloktól, s így lényének kedvessége, közvetlensége, minden emberi jelenséget tisztelő figyelme sokáig serkenteni fogja a tanulót s a tanárt, itt marad közöttünk, ha mi, kortársai és életútjának részesei az ő nyomába lépve már nem leszünk jelen...

VESZPRÉMI LILI³

Veszprémi Lili, mint a Zeneakadémia tanulmányi osztályvezetője, Simor Andrással

Lili halálhíre a tudomásulvétel kényszere és a tiltakozó kételkedés állapotába döntött. Még napok múltán is felhívtam a telefonját — hátha? Egy kedves női hang tájékoztattott az utolsó estén való fürdéséről, amikor a zuhanyt még egyedül kezelte, s amely esti nyugvást már nem követte ébredés. Stílusában való búcsúzás ez az élettől, utolsó cselekvése a tisztálkodás volt. A Parlandónak magam ajánlottam fel az emlékezés megírását. Egy mozdulattal kívántam átölelni a drága barátnő szeretett lényét, és megtisztelni az ő munkájára utolsó

³ Parlando 1983/2.

percéig igényt tartó Parlandót. Tisztelettel és megbecsüléssel nyugtázom e lapnak azt a tényt, hogy Veszprémi Lili sohasem az asztalfióknak kellett címezze munkáit, hogy arra igényt tartottak és megbecsülték. Hogy a munkakedvet, mint éltető elemet benne annyira ébren tartották, hogy még a jövőben is szolgálja olvasóit.

Sok igen jó muzsikussal kamarazenélt élete folyamán. Hogy miért nem került pódiumra, azt szerény öntudattal megválaszolta: mindig tudtam képességeim határát. E lap olvasóinak a pedagógust kellene talán kiemelnem, s hiszem, hogy teszem is, noha soha ilyen működésében nem voltam társa. Hírét tudom, s hogy ő mennyi megbecsülést érzett azok felé, akiktől tanulhatott, vagy akik másokat eredménnyel tanítottak. Talált módot rá, hogy jól nevelje, akit kedvelt, elsőnek a saját példájával. Lakásuk, melyet Almár György tervezőmérnök és festőművész férjével kialakítottak, igazán a szépség, otthonosság, a jó ízlés hona volt. A férj halála után — a festőállvány az utolsó képpel a helyén — élő növényvilág közepette megtartotta az otthon fészek melegét, varázsát, hangulatát. Kedves pedagógus olvasók, remélem egyetértünk abban, hogy szerencsés dolog egy életen át azzal foglalkozni, amit szívesen teszünk. Hogy a munka, melynek színe és fonákja van, több örömet, mint kényszert nyújt. A munkakörülmények, adottságok és környezeti tényezők roppant jelentősek — olykor fojtogatok, máskor ihletők. Ezen színe-fonákja úton telik el életünk. S búcsúzóul Lilitől, és elköszönésül olvasó kollégáimtól azt üzenem, hogy szeressék oly érdeklődő kíváncsisággal növendékeiket és nevelésük szép lehetőségeit, ahogyan Veszprémi Lilitől is láttam. Segítsék mielőbb a zenélő kedvű gyerekeket együtt muzsikáláshoz, s tanítsák őket a szépre természetben, hangban, színben, versben, táncban. Lili üzenetét véltem ezzel híven közvetíteni.

Göndör Márta

VESZPRÉMI LILI PARLANDÓBAN MEGJELENT TANULMÁNYAIBÓL:

Veszprémi Lili: Liszt-Bartók-Kodály a Pathetique-szonátáról, [1980/6.](#)
(18-22. old.)

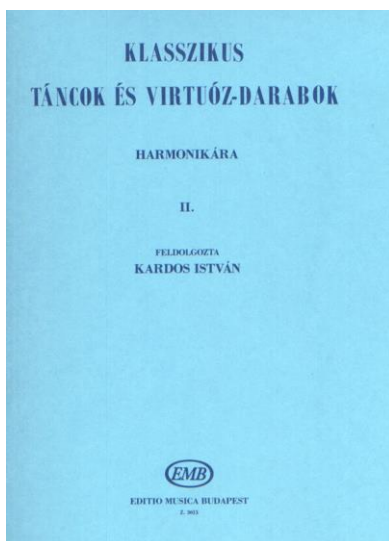
Veszprémi Lili: Liszt-Bartók-Weiner Beethoven Op.10, No.1 c-moll
szonátájáról, [1980/10.](#) (3-6. old.)

Veszprémi Lili: Liszt-Bartók-Weiner Beethoven Op.31, No.2
szonátájáról, [1981/10.](#) (5-10. old.)

Veszprémi Lili: Carl Czerny, mint Beethoven tanítványa, [1982/2.](#) (5-
10. old.)

Veszprémi Lili: Carl Czerny Beethoven szóló-zongorára írt műveinek
helyes előadásáról – I.: [1982/3.](#) (12-20. old.) – II.: [1982/4.](#) (16-19.
old.) – III.: [1982/6-7.](#) (51-58. old.)

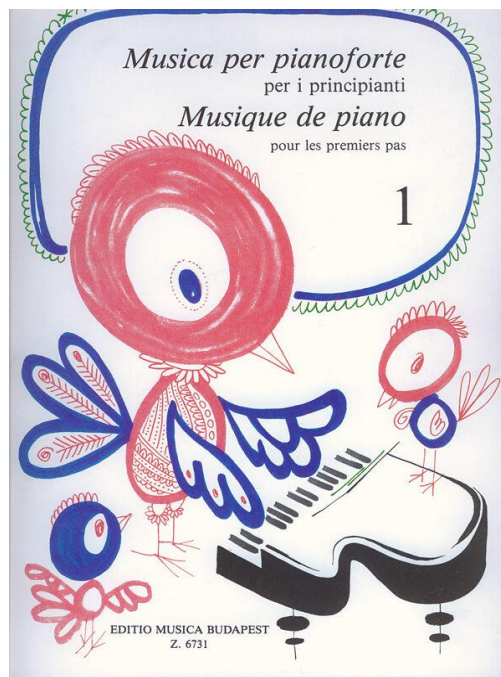
A VESZPRÉMI LILI KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL KÉSZÜLT KOTTÁK AZ EDITIO MUSICA BUDAPEST ZENEMŰKIADÓ GONDOZÁSÁBAN⁴

Klasszikus táncok és virtuóz darabok 2

Feldolgozta Kardos István
Szerkesztette Veszprémi Lili

⁴ Az illusztráció forrása: [Főoldal – Editio Musica Budapest Zeneműkiadó Kft.](#)

MUSIQUE DE PIANO 1

pour les premiers pas

Szerkesztette Szávai Magda – Veszprémi Lili

MUSIQUE DE PIANO 2

Közreadta Szávai Magda – Veszprémi Lili

MUZSIKÁLJUNK EGYÜTT 1

Közreadta Szávai Magda – Veszprémi Lili

MUZSIKÁLJUNK EGYÜTT 2

Szerkesztette Szávai Magda – Veszprémi Lili

MUZSIKÁLJUNK EGYÜTT 3

Klasszikus és romantikus szerzők négykezes zongoradarabjai
Közreadta Szávai Magda – Veszprémi Lili

Zongoramuzsika 1

Szerkesztette Szávai Magda – Veszprémi Lili

Kezdők muzsikája című sorozatunk zongorás kötete a hangszerstanulás első két-három évére kínál változatos és igényes előadási repertoárt a régmúlt századok muzsikájától kezdve egészen kortársaink zenéjéig.

A világszerte kedvelt sorozat sikerének titka elsősorban a darabok...

Digitális kiadás

Zongoramuzsika 2

Szerkesztette Szávai Magda – Veszprémi Lili

A Kezdők muzsikája című sorozat sikerének titka elsősorban a darabok válogatásában rejlik: valamennyi kötet anyagát neves zenetanárok állították össze a lehető legtöbbféle stílusból kiválasztva az adott hangszeren könnyen megszólaltatható darabokat, s a legkiválóbb magyar szerzőkkel...